

Ема Крактус*

Министарство финансија Републике Србије, Београд

Бобан Марјановић**

Факултет политичких наука, Универзитет у Београду

THE ROLE AND SIGNIFICANCE OF THE ESTABLISHMENT OF THE NEW BRICS DEVELOPMENT BANK

(УЛОГА И ЗНАЧАЈ ОСНИВАЊА НОВЕ РАЗВОЈНЕ БАНКЕ БРИКС)***

Сажетак

Оснивање Нове развојне банке од стране држава БРИКС-а (Бразил, Русија, Индија, Кина и Јужноафричка Република) представља стратешки корак ка изградњи алтернативне финансијске институције која промовише равноправност, мултиполарност и одрживи развој. Овај рад има за циљ да анализира улогу и значај оснивања Нове развојне банке у контексту глобалне економске архитектуре, са посебним освртом на механизме одлучивања, институционалну структуру и стратешке приоритете банке. Кроз примену деск-анализе и компаративне методе, истраживање упоређује Нову развојну банку са постојећим мултилатералним финансијским институцијама као што су ММФ и Светска банка, указујући на кључне разлике у моделима управљања и расподела моћи. Нормативно-структурална анализа омогућила је сагледавање начина на који НДБ функционише као инструмент економске еманципације земаља у развоју, те као платформа за финансирање инфраструктурних и одрживих пројеката. Рад закључује да Нова

* Имејл адреса: ema.kraktus@gmail.com; ORCID: 0009-0001-1478-4315

** Имејл адреса: bobanmarjanovicfpn@gmail.com; ORCID: 0009-0003-1234-4804

*** Translation *in extenso* (превод у целини).

развојна банка није само финансијска алтернатива, већ и симбол новог приступа у међународним односима који тежи праведнијој глобалној расподели ресурса и утицаја.

Кључне речи: БРИКС, Нова развојна банка, глобално управљање, мултиполарност, економска сарадња, инфраструктурно финансирање, међународне институције

УВОД

У условима динамичних промена у глобалној економској и политичкој архитектури, појављују се нови актери и институције који настоје да преиспитају постојеће моделе управљања и расподеле утицаја. Групација БРИКС, коју чине Бразил, Русија, Индија, Кина и Јужноафричка Република, представља један од најзначајнијих савремених примера политичко-економског удруживања земаља у развоју у циљу превазилажења доминације традиционалних сила у међународним институцијама.

Као један од најконкретнијих исхода ове сарадње, 2014. године основана је Нова развојна банка (New Development Bank [NDB]), са мисијом финансирања инфраструктурних и развојних пројеката у земљама чланицама, али и у другим државама глобалног Југа. Оснивање Нове развојне банке представља институционални одговор на уочену неравноправност у систему глобалне финансијске владавине, посебно у оквиру Међународног монетарног фонда (ММФ) и Светске банке, где земље БРИКС-а, упркос значајном економском учешћу, поседују ограничену моћ одлучивања.

Подстицај за израду овог рада проистиче из потребе да се сагледа институционални и геоекономски значај Нове развојне банке у ширем контексту трансформације међународног поретка. Циљ је да се анализира на који начин ова банка делује као алтернативни механизам финансирања, али и као симбол ревизионистичких тенденција усмерених ка изградњи праведнијег и мултиполарнијег глобалног система.

Научни значај овог истраживања огледа се у настојању да се детаљно испитају институционални механизми НДБ-а, њена развојна стратегија, утицај на глобалну финансијску архитектуру

и могућности које пружа земљама у развоју за повећање економске самосталности. Истраживање доприноси ширем корпусу радова који се баве критиком постојећих глобалних структура моћи и указује на потенцијале алтернативних институционалних решења у оквиру текућих процеса промене међународног поретка.

УСПОСТАВЉАЊЕ МУЛТИЛАТЕРАЛНЕ ДИПЛОМАТСКЕ ПЛАТФОРМЕ БРИКС

Покретање овог истраживања о активностима мултилатералне платформе трајног дијалога и сарадње између Савезне Републике Бразил, Руске Федерације, Републике Индије, Народне Републике Кине и Јужноафричке Републике, познате под акронимом БРИКС, проистекло је из уочљивог недостатка систематизованих и аналитички утемељених студија на ову тему, с једне стране, и присуства широко распрострањених, али често површних и неоснованих оцена, које или умањују или преувеличавају значај овог форума, са друге стране (Kraktus 2024, 9–24).

Мултилатерална дипломатска платформа партнерства Бразила, Русије, Индије, Кине и Јужноафричке Републике, скраћено БРИКС, успоставиле су 2006. године Савезна Република Бразил, Руска Федерација, Република Индија и Народна Република Кина за усклађено деловање у Организацији уједињених нација. Први састанак министри иностраних послова Бразила, Руске Федерације, Кине и министар одбране Индије одржан је у септембру 2006. године, на маргинама заседања 61. Генералне скупштине Уједињених нација (The BRICS Expert Russia Council 2024). Потом су уређивале, у наредне две године, као самостални колосек деловања, који је коначно употпуњен 2009. године процесом годишњих самита (састанака на врху).

Скраћеницу (акроним) „БРИКС” употребио је први пут 2001. године Џим О’ Нил (*Jim O’Neill*), економиста Голдман Сакса (*Goldman Sachs*), једне од највећих компанија за управљање инвестицијама у свету (Kraktus 2024, 9–24). Према пројекцијама које је изнео у свом Извештају (O’Neill 2001, 2), објављеном новембра 2011. године под називом „Изградња боље глобалне економије БРИКС” (*Building better global economic BRICs*) предвиђено је да ће запањујући динамичан привредни раст економија Бразила, Русије, Индије и Кине (заједно означене скраћеницом БРИК од почетних слова назива ових држава

на енглеском језику *Brazil, Russia, India, China*) премашити привреде најразвијенијих држава Групе 7 (Г7). Предвиђање је било да ће земље БРИКС до 2050. године, напредујуће привреде попут Бразила, Руске Федерације, Индије и Кине (отуда у скраћеници БРИК ознака „с” за множину држава економског раста слична њиховом), постати економски знатно снажније силе у светској економији (Purushothaman and Wilson 2003, 99).

После распада Совјетског Савеза, почетком деведесетих година, Сједињене Државе уживале су доминантну позицију у глобалном енергетском систему као јединствену суперсилу. Ова скраћеница „БРИКС” била је у центру пажње посебно због економског развоја и потенцијала сваке државе чланице. Предвиђање економисте О’ Нила било је да ће земље БРИК, посебно Кина, доживети значајан економски раст и на крају постати доминантни економски актери на међународној сцени (видети: О’Neill 2001). Кључне карактеристике које се виде као повезивање земаља БРИКС биле су њихове велике популације, релативно стабилне владе и потенцијал за значајан економски раст. Неколико година касније, 2003. године, предвиђања Голдман Сакса постала су још оптимистичнија, јер се предвиђало да ће до 2050. године економије БРИКС земаља заједно превазићи оне из групе Г6 (Сједињене Америчке Државе, Уједињено Краљевство, Француска, Немачка, Италија, Јапан) и постати економски најдоминантније силе у светској привреди (видети: Purushothaman and Wilson 2003).

Ова открића само су повећала дебате између аналитичара и академске заједнице о будућности земаља БРИКС на глобалном нивоу, и то су контроверзе које трају и до данас. Земље БРИКС често се наводе као суперсиле будућности, углавном због њиховог брзог раста, економске и војне снаге, њиховог утицаја на глобалну политику и међународне односе, али и због њихових великих тржишта.

Постаје је јасно да су земље БРИКС повећале своје присуство и на другим пољима, и данас имају важну улогу на међународној сцени и у другим међународним институцијама. Финансијска криза 2008. и 2009. године, значајно је утицала на равнотежу глобалне економије. Чињеница да су земље БРИКС успеле да у великој мери одрже свој економски раст, изазвао је многе теоретичаре да преиспитају баланс моћи у свету. Сједињене Америчке Државе се више не сматрају једином светском суперсилом. Моћне државе

БРИКС потврдиле су своју снагу на међународној сцени у наредним годинама.

Годишњи самити представљају најзначајније и највидљивије догађаје у функционисању мултилатералног дипломатског оквира БРИКС-а. Први БРИКС самит одржан је 2009. године у Јекатеринбургу (Руска Федерација) у јеку глобалне финансијске кризе и кризе глобалног управљања (Kraktus 2024, 9–24).

Функционисање и рад БРИКС-а заснива се на различитим видовима сарадње. Због широког спектра сарадње, постоји разлика између главних самита и самита БРИКС из појединих интересних сфера, тзв. сесија. Само главни самити имају карактер састанка на врху. На главном самиту, који се одржава једном годишње и којем присуствују шефови држава или влада, усвајају се закључци са појединачних сесија, дају препоруке даље сарадње и указују на будуће тенденције. Може се закључити да главни самити имају стратешки карактер.

На самиту БРИКС-а у августу 2023. године у Јоханесбургу, најављено је проширење које је ступило на снагу почетком 2024. године (Suri and Tripathi 2023). Шест нових земаља се придружило и то Саудијска Арабија, Уједињени Арапски Емирати, Египат, Етиопија, Иран и Аргентина, која је била позвана да приступи овом блоку али се касније повукла услед промене председничке администрације (видети: Ваупов 2024). Након проширења, БРИКС је постао још значајнији глобални актер, и по економским показатељима и по политичком утицају. Са придруживањем нових чланица 2024. године, удео БРИКС-а у глобалном БДП-у (по паритету куповне моћи) порастао је на приближно 39% у 2023. години (Ваупов 2024). У 2024. години, ММФ је предвидео да све земље чланице БРИКС-а бележе позитиван економски раст, са стопама у распону од 1,1% до 6,1%. (BRICS Brasil 2025). У међународној трговини, земље БРИКС-а учествују са 24% у укупном светској робној размени (видети: BRICS, n.d.). Блок обухвата око 48,5% светске популације, са тенденцијом раста изнад глобалног просека у наредној деценији. У територијалном смислу, БРИКС обухвата око 36% укупне светске површине (видети: BRICS, n.d.).

Ови подаци наглашавају растући утицај БРИКС+ као мултилатералне платформе која тежи реформи постојеће институционалне архитектуре глобалне владавине, посебно у контексту економске и политичке равнотеже у односу на западне

блокове попут Г7. С тим у вези, чланице БРИКС имају виталну улогу у светској економији у погледу укупне производње, пријема инвестиционог капитала и ширења потенцијалних тржишта потрошача. Економије земаља БРИКС заједно се представљају као мотори глобалног економског опоравка који мењају економију у свету.

Као значајна мултилатерална дипломатска иницијатива, БРИКС платформа је усмерена на развој тржишта, током времена се развила у кључног покретача глобалног економског раста, трговинске сарадње и реформе система глобалног економског управљања. Са циљем унапређења економске сарадње и изградње чвршћих партнерских односа, земље чланице БРИКС-а развиле су широк спектар сарадње у областима као што су трговина и инвестиције, енергетика, производња и прерада минералних сировина, пољопривреда, наука, технологије и иновације, финансије, дигитална повезаност и информационо-комуникационе технологије. Истовремено, успостављени су механизми координације са међународним и регионалним економским организацијама и форумима. Економије БРИКС земаља се све чешће посматрају као главни покретачи глобалног економског опоравка, што води ка обликовању њихове нове улоге у оквиру светског економског поретка.

Врхунац финансијске сарадње било је основање мултилатералне финансијске институције – Нове развојне банке БРИКС. Нова развојна банка БРИКС (Бразил, Русија, Индија, Кина, Јужноафричка Република) је финансијска институција држава са највећим тржишним потенцијалима у глобализованом свету. Банка је основана по узору на већ постојеће глобалне и регионалне банке, али без доминантне позиције међу чланицама.

Улога и значај оснивања Нове Развојне банке БРИКС

Од краја Другог светског рата, Светска банка и Међународни монетарни фонд су се појавили као најважније међународне финансијске институције. Ове институције су основане са циљем да помогну у реконструкцији ратно разорених економија и помогну у одређивању међународних монетарних, девизних курсева и платних система. Њихове улоге су се временом развијале и данас их посматрају, између осталог, кроз диктирање приступа развојној помоћи, праћење светских економија и промовисање политика слободног тржишта. Популарно познате као бретонвудске институције, ММФ и Светска

банка основане су 1944. године колективним уговором 44 земаља. Светска банка званично је започела са радом у јулу 1944. године, а ММФ децембра 1945. године. Првобитни циљеви ових институција били су промовисање међународне монетарне сарадње, олакшати ширење и уравнотежени раст међународне трговине, промовисање курса стабилности, али и успостављање мултилатералног система плаћања (Stojković 2016, 78). Данас је ММФ организација од 188 земаља задужена за промовисање глобалне економске стабилности, која тежи да промовише високу запосленост и одрживост економског раста и смањења сиромаштва широм света (Danns and Danns 2015, 127).

Бројне анализе указују да све већи утицај БРИКС-а, односно одлуке лидера ових земаља да оснују Нову развојну банку представља, на глобалној сцени, алтернативу бретонвудским институцијама. Формирање ове нове међународне развојне банке земаља БРИКС, протумачено је темељном променом у економској и политичкој моћи у свету. Док је глобална економска криза продубљивала јаз између богатих и сиромашних, енергетски проблеми постајали су пратиоци тензија међу силама богатим нафтом и гасом.

Током четвртог самита БРИКС у Њу Делхију, 2012. године, потписан је оквирни Споразум о финансијској сарадњи у оквиру БРИКС међубанкарске сарадње земаља чланица, са циљем олакшавања даље консолидације трговинских и инвестиционих веза (Ministry of Foreign Affairs 2012). Том приликом, лидери земаља БРИКС су се сложили да проуче могућност оснивања заједничке развојне банке. Тако је већ током петог БРИКС Самита, одлучено да се започне процес оснивања институције, где је истакнуто да је након сачињених извештаја министара финансија земаља БРИКС, закључено да је оснивање Нове развојне банке изводљиво и одрживо (BRICS Policy Center 2013).

На шестом БРИКС Самиту у Бразилу, 2014 године, усвојена је Декларација, у којој је дефинисано да ће Нова развојна банка имати почетни одобрени капитал од 100 милијарди америчких долара, да ће почетни уписани капитал износити 50 милијарди америчких долара, подједнако подељен међу оснивачким члановима, да ће први председавајући Управног одбора бити из Русије, а први председавајући одбора директора биће из Бразила (Sixth BRICS Summit-Fortaleza Declaration 2014). Лидери чланица БРИКС потписали су уговор о оснивању Нове развојне банке БРИКС.

Карактеристика Нове развојне банке јесте да је она мултилатерална развојна институција држава чланица блока БРИКС, које имају подједнаки удео у управљачком систему Банке.

Уговором о оснивању, утврђено је да ће седиште бити у Шангају, у Кини (Stojković 2016, 80). Поред главног седишта, Нова развојна банка БРИКС имаће и регионалне центре односно канцеларије (Stojković 2016, 80). Према договору са Самита у Форталези, прва регионална канцеларија БРИКС банке биће отворена у Јоханесбургу, у Јужноафричкој Републици (Stojković 2016, 80). Такође, дефинисано је да се свакој држави чланици додели један глас, а да при томе ниједна држава чланица БРИКС-а нема право вета на одлуку (Stojković 2016, 80). Ово је главна карактеристика која Нову развојну банку диференцира у односу на Светску банку у којој се гласачка снага одређује на основу учешћа у капиталу исте (Stojković 2016, 80). Истим уговором дефинисана је и сврха Нове развојне банке где се наводи да ће банка мобилисати ресурсе за инфраструктурне пројекте и пројекте одрживог развоја у БРИКС и другим економијама у развоју, допуњавајући постојеће напоре мултилатералних и регионалних финансијских институција за глобални раст и развој. За првог председника Нове развојне банке изабран је индијски представник (Stojković 2016, 80). Председавање банком имаће ротирајући карактер и траје пет година (Stojković 2016, 80). Нова развојна банка има циљ да ојача присуство држава БРИКС у међународним односима, и тако уједињене наметну праведнији светски поредак. Економиста Голдман Сакс предвидео је да ће економије држава које чине БРИКС до 2050. године постати снажне силе у светској економији, чиме стварање НРБ значи и нову геополитичку и геоекономску реалност почетка 21. века (O'Neill 2001, 3).

Развојна банка БРИКС је фокусирана на инфраструктурна питања и питања развојних пројеката у најсиромашнијим државама света, углавном лоцираних у Африци. Фокусирањем на најсиромашније државе на регионалном нивоу у Африци, земље БРИКС ће институционализовати своју сарадњу која се повећава кроз трговину и економску помоћ са минимизацијом трошкова за државе чланице БРИКС.

Политички, стварање Нове развојне банке је покушај да се повећа моћ БРИКС-а у земљама у развоју, док се истовремено смањује важност западних институција. Чланице БРИКС-а тврде да је развој

ове банке био неопходан, због недостатка реформе ММФ-а која би створила равномерну расподелу моћи и већу инклузију.

Аранжман о девизним резервама (Contingent Reserve Arrangement [CRA]) је посебан инструмент који је креиран од стране држава чланица БРИКС, чији почетни фонд износи 100 милијарди америчких долара (Ministries of Foreign Affairs of the BRICS member States 2015). У координацији политике Нове развојне банке и Аранжмана стварају се услови за функционисање мултиполаризма, а „Ове резерве су у функцији превазилажења краткорочних неликвидних ситуација држава чланица и одрживог раста и развоја.” (Stojković 2019, 28). Креирањем овог инструмента постиже се „устпостављање финансијске стабилности у међународним оквирима, чиме су државе чланице БРИКС-а двоструко обезбеђене” (Stojković 2019, 28). Наиме, све чланице БРИКС-а су истовремено и чланице глобалних организација Међународног монетарног фонда, Групација Светске банке и других институција (Stojković 2019, 28). Аранжман о девизним резервама постао је оперативан током 2016. године (Stojković 2019, 28). Први корак у процесу институционализације БРИКС-а је оснивање Нове развојне банке и Аранжмана о девизним резервама. Оваква консолидација и продубљивање сарадње и партнерства, не само у економско-финансијској сфери, указује на потенцијал овог партнерства (BRICS Information Centre 2014).

Табела 1. Структура БРИКС Аранжмана о девизним резервама

Држава	Уписани капитал у милијардама US %	Приступ средствима	Гласачка моћ у %
Бразил	18	18	18,10
Русија	18	18	18,10
Индија	18	18	18,10
Кина	41	21	39,95
Јужноафричка Република	5	10	5,75
Укупно	100	85	100

Извор: (Stojković 2016, 81)

Када се ради о капиталу банке, Нова развојна банка формирана је и основана са следећим фондом и учешћем приказаним у табели која следи:

Табела 2: Власничка структура Нове развојне банке БРИКС

Држава	Број акција	Удео у власништву	Право гласа у %	Уписани капитал у US \$
Бразил	100.000	20	20	10.000.000.000
Русија	100.000	20	20	10.000.000.000
Индија	100.000	20	20	10.000.000.000
Кина	100.000	20	20	10.000.000.000
Јужноафричка Република	100.000	20	20	10.000.000.000
Нераспоређене акције	500.000	/	/	50.000.000.000
Укупно	1.000.000	100	100	10.000.000.000

Извор: (Stojković 2016, 86)

На основу табеле уочава се да је Нова развојна банка основана са једнаким уделом од стране свих пет држава чланица БРИКС-а. Укупан плаћени капитал износи 50 милијарди америчких долара. Банка је емитовала милион акција. Свака држава чланица власник је 20% укупно распоређених акција. Осталих 50 хиљада акција нераспоређено је и оне су намењене за продају државама не-чланицама. Акције могу купити сви актери међународне сцене, без обзора да ли долазе из држава у развоју или из развијених држава евроатлантске регије. Уговором је такође предвиђено да државе чланице, у случају куповине акције од стране трећих лица, морају бити власници најмање 55% укупног власништва капитала Банке (Stojković 2016, 86). Прве пројекције показују да ће за 20 година Нова развојна банка БРИКС имати примат на глобалном нивоу и да ће бити носилац развоја финансијског тржишта, али и реалног сектора и привреде генерално (Stojković 2016, 86). На почетку свог функционисања Нова развојна банка је фокусирана искључиво на државе чланице савеза и остале државе у развоју. Поред економских предности, развој финансијских институција на нивоу БРИКС може утицати и на глобалну политичку ситуацију.

Организациона структура Нове развојне банке БРИКС

Организациона структура Нове развојне банке, као финансијске институције основане од стране држава БРИКС-а, осмишљена је са циљем обезбеђивања равноправног учешћа свих чланица и ефикасног управљања финансијским токовима и развојним пројектима. На врху хијерархије налази се Скупштина гувернера (*Board of Governors*), највише управљачко тело, које чини по један представник сваке земље чланице, обично министар финансија или гувернер централне банке (New Development Bank 2014). Скупштина гувернера одобрава кључне стратешке документе, усваја буџет банке и доноси одлуке о пријему нових чланица (New Development Bank 2014). Испод ње функционише Одбор директора (*Board of Directors*), који доноси одлуке о свакодневном оперативном пословању, укључујући одобравање зајмова и финансијских пројеката, а свака држава има једног директора са једнаким правом гласа (New Development Bank 2014). Посебност банке огледа се у томе што ниједна земља нема право вета, а одлуке се доносе квалификованом већином (New Development Bank 2014).

Извршну функцију у банци обавља председник, кога именује Скупштина гувернера на мандат од пет година, уз регионалну ротацију између држава чланица. Председнику у раду помажу четири потпредседника задужена за различите области – финансије, операције, администрацију и међународну сарадњу – а сваки од потпредседника долази из преосталих земаља оснивача, чиме се обезбеђује географска равнотежа. Поред ових органа, унутрашњи надзор и транспарентност пословања обезбеђују Комитет за ревизију, ризике и етику, као и Стручне службе банке које пружају техничку, административну и логистичку подршку. Важећи принцип једнаке расподеле гласачких права (по 20% за сваку земљу оснивача) представља важну одлику НДБ-а у односу на друге мултилатералне финансијске институције. Од 2023. године председник банке је Дилма Русеф (*Dilma Vana Rousseff*), бивша председница Бразила (New Development Bank, n.d.). Оваква структура показује настојање БРИКС-а да изгради равноправнији модел глобалне финансијске сарадње, усмерен превасходно ка финансирању инфраструктуре и одрживог развоја у земљама у развоју.

Разлози формирања Нове развојне банке

Државе у развоју, као и транзицији, имају велике потребе у смислу изградње сопствене инфраструктуре и финансирања одрживог развоја. Сматра се да је Нова развојна банка БРИКС апсолутно оправдала разлоге оснивања, јер настоји да ангажује и пројектно активира што више држава које немају епитете земаља у развоју. За државе осниваче, али и потенцијалне кандидате, оснивање једне овакве финансијске институције значи јачање позиције у међународно-финансијској архитектури, али и могућност за обезбеђење неопходних средстава који су у функцији одрживог развоја.

Из угла држава чланица БРИКС-а, оснивање ове банке је веома значајно јер се тиме створио алтернативни извор финансирања одрживог развоја који неће бити зависан од воље најбогатијих држава света које имају кључну улогу у функционисању глобалних финансијских институција.

Сматра се да су чланице БРИКС одлучиле да оснују Нову развојну банку из два разлога: прво, земље БРИКС незадовољне су функционисањем ММФ-а и Светске банке, као и спорим реформама ове две организације (Danns and Danns 2015, 125–127). Након што су више од пет година чекале на спровођење реформи гласачких квота у ММФ-у, земље БРИКС-а оствариле су почетни успех почетком 2016. године. Имплементација реформе квота у ММФ-у показала је зашто је БРИКС платформа са растућим значајем у међународним односима. Ова реформа из 2010. године била је први конкретан пример како државе БРИКС-а могу повећати своју преговарачку моћ у међународним финансијским институцијама када наступају заједно (Stuenkel 2020, 114).

Друго, удружено партнерство БРИКС је довољно јако да има утицај на глобалну економију. Лидери земаља БРИКС критиковали су ММФ и Светску банку због тога што нису довољно добро обављали своје улоге у пружању помоћи државама у економским потешкоћама и одржавању њиховог дугорочног економског раста и развоја, смањујући сиромаштво и заштиту земаља од финансијске кризе (Danns and Danns 2015, 127).

Иако су званичници ових земаља веровали да је реформа структуре ММФ и Светске банке била неопходна, и да су гласачка овлашћења земаља у развоју требало да се повећају, реформе су

биле споре, а земље чланице БРИКС биле су незадовољне таквим процесом (Danns and Danns 2015, 126). Ова банка осмишљена је да задовољи финансијске потребе земаља у развоју, у оквиру али и изван оквира ових земаља чланица БРИКС, заједно са девизним резервама. Заправо, она представља алтернативна решења глобалном банкарском систему (ММФ и СБ) у којем доминира Запад. На овај начин обезбедиће се колективна девизна резерва и фонд за финансирање развојних пројеката како би се задовољиле потребе сиромашних економија.

ЗАКЉУЧАК

Оснивање Нове развојне банке представља прекретницу у савременој историји међународних финансијских институција и глобалног економског управљања. Земље БРИКС-а су овом иницијативом упутиле јасну поруку о потреби за већим учешћем земаља у развоју у процесима доношења одлука и обликовања глобалних економских политика. Нова развојна банка не само да пружа алтернативу традиционалним институцијама као што су ММФ и Светска банка, већ у својој суштини симболизује отпор униполарним структурама моћи и стремљење ка успостављању правичнијег и мултиполарног светског поретка.

Кроз равноправну расподелу гласачких права, фокус на инфраструктурни развој, финансирање пројеката одрживог раста и подршку државама глобалног југа, НДБ доприноси унапређењу економске самосталности земаља чланица и смањењу њихове зависности од западноцентричних финансијских институција. У том контексту, улога Банке није искључиво финансијска, већ и геополитичка, она представља инструмент кроз који државе БРИКС-а артикулишу своје развојне интересе, афирмишу политичку и економски аутономију, те учествују у преобликовању институционалне архитектуре глобалног управљања.

Додатно, Нова развојна банка поседује потенцијал да подстакне регионалну сарадњу и ван круга земаља оснивачица. Обезбеђујући приступ повољном капиталу државама које се традиционално суочавају са структурним препрекама у финансирању, НДБ отвара простор за нове облике економске интеграције и унапређује концепт сарадње глобалног југа. Пријем нових чланица и флексибилност у пројектним политикама указују на спремност Банке да се

трансформише у инклузивну платформу за развој, чије смернице не одређују интереси малобројних, већ потребе већине.

У дугорочној перспективи, значај Нове развојне банке огледа се у њеној способности да делује као катализатор дубинских структурних промена у глобалној економији. Њено постојање и активности, указује на могућност стварања паралелног финансијског система, који се заснива на принципима суверености, инклузивности и одрживости. Уколико настави да гради кредибилитет, институционалну транспарентност и оперативну ефикасност, НДБ има потенцијал да постане модел нове генерације мултилатералних институција које више одражавају реалност 21. века него наслеђе постхладноратовског периода. Значај НДБ-а огледа се, дакле, у томе што она не представља само институционалну новину, већ и алат за дугорочну трансформацију глобалних односа моћи, афирмацију нових вредности у међународним финансијама и подстицање сарадње међу земљама глобалног југа. У том смислу, Нова развојна банка оличава визију будућности у којој је економски развој доступан ширем кругу актера на основама равноправности и међусобног поштовања.

РЕФЕРЕНЦЕ

- Baunov, Alexander. 2024. "New Identity for BRICS." *Carnegie Russia Eurasia Center*. Last accessed on June 11, 2025. <https://carnegieendowment.org/russia-eurasia/politika/2024/10/brics-russia-global-power-opposition>
- BRICS Brasil. 2025. "BRICS Data." Last accessed on June 11, 2025. <https://brics.br/en/about-the-brics/brics-data>
- BRICS Information Centre. 2014. "Treaty for the Establishment of a BRICS Contingent Reserve Arrangement – Fortaleza, July 15." Last accessed on June 11, 2025. <http://www.brics.utoronto.ca/docs/140715-treaty.html>
- BRICS. n.d. *About the BRICS – BRICS Data*. Last accessed on June 11, 2025. <https://brics.br/en/about-the-brics/brics-data>
- BRICS Policy Center. 2013. "Paper V BRICS Summit Durban, March 26–27." Last accessed on June 11, 2025. <http://antigo.bricspolicycenter.org/homolog/arquivos/PAVBRICS.pdf>
- Danns, Donna, and George Danns. 2015. "Challenging the Dominance of the World Bank and the IMF: The Role of the BRICS Countries

- and Their New Development Bank in Latin American and the Caribbean.” *Journal of Business & Economic Policy* 2 (3): 125–134.
- Kraktus, Ema. 2024. “Strateško jačanje diplomatskog multilateralizma posredstvom ekonomskog partnerstva država BRIKS.” *Srpska politička misao* 88 (6): 9–24.
- Ministry of Foreign Affairs. 2012. “4th BRICS Summit – New Delhi, 28 and 29 March 2012.” Last accessed on June 11, 2025. <https://www.gov.br/mre/en/contact-us/press-area/press-releases/4th-brics-summit-new-delhi-28-and-29-march-2012>
- Ministries of Foreign Affairs of the BRICS member States. 2015. “BRICS Contingent Reserve Arrangement Starts Operations.” Last accessed on June 11, 2025. <https://infobrics.org/en/post/5845>
- New Development Bank. 2014. “Agreement on the New Development Bank – Fortaleza, July 15.” Last accessed on June 11, 2025. <http://www.brics.utoronto.ca/docs/140715-bank.html>
- New Development Bank. n.d. <https://www.ndb.int>
- O’Neill, J. 2001. *Building Better Global Economic BRICs*. Global Economics Paper No. 66. Goldman Sachs. Last accessed on June 11, 2025. <https://www.almendron.com/tribuna/wp-content/uploads/2013/04/build-better-brics.pdf>
- Purushothaman, Roopa, and Dominic Wilson. 2003. *Dreaming with BRICS: The path to 2050*. Global Economics Paper No. 99. Goldman Sachs. Last accessed on June 11, 2025. <https://www.goldmansachs.com/insights/goldman-sachs-research/brics-dream>
- The BRICS Expert Russia Council. 2024. Last accessed on June 11, 2025. <https://www.bricscouncil.ru/en/about>
- “Sixth BRICS Summit-Fortaleza Declaration.” 2014. *Law and Business Review of the Americas* 20 (3): 482–503. Last accessed on June 11, 2025. <https://scholar.smu.edu/lbra/vol20/iss3/9>
- Stojković, Radomir. 2016. “The New Development Bank BRICS.” *Bankarstvo* 45 (2): 76–91.
- Stuenkel, Oliver. 2020. *The BRICS and the Future of Global Order*. New York: Lexington Books.
- Suri, Navdeep, and Jhanvi Tripathi. 2023. “The BRICS Summit 2023: Seeking an Alternate World Order?” *Council of Councils*. Last accessed on June 11, 2025. <https://www.cfr.org/councilofcouncils/global-memos/brics-summit-2023-seeking-alternate-world-order>

Ema Kraktus*

Ministry of Finance of the Republic of Serbia, Belgrade

Boban Marjanović**

Faculty of Political Science, University of Belgrade

THE ROLE AND SIGNIFICANCE OF THE ESTABLISHMENT OF THE NEW BRICS DEVELOPMENT BANK

Resume

The establishment of the New Development Bank by the BRICS countries (Brazil, Russia, India, China, and South Africa) represents a strategic step toward building an alternative financial institution that promotes equality, multipolarity, and sustainable development. This paper aims to analyze the role and significance of the NDB's founding within the context of the global economic architecture, with particular emphasis on the bank's decision-making mechanisms, institutional structure, and strategic priorities. Through the application of desk analysis and comparative methodology, the study juxtaposes the NDB with existing multilateral financial institutions such as the IMF and the World Bank, highlighting key differences in governance models and power distribution. A normative structural analysis provides insight into how the NDB functions as an instrument of economic emancipation for developing countries and as a platform for financing infrastructure and sustainability projects. The paper concludes that the New Development Bank is not merely a financial alternative but also a symbol of a new approach in international relations that aspires toward a more equitable global distribution of resources and influence.

Keywords: BRICS, New Development Bank, global governance, multipolarity, economic cooperation, infrastructure financing, international institutions

* E-mail: ema.kraktus@gmail.com, ORCID: 0009-0001-1478-4315

** E-mail: bobanmarjanovicfpn@gmail.com; ORCID: 0009-0003-1234-4804

* Овај рад је примљен 30. маја 2025. године, а прихваћен на састанку редакције 20. јуна 2025. године.